

ність адекватної інституційної бази, необхідної для підтримки проєктів; зміни у почутті причетності до проєктів працівників органів влади, зумовлені їхньою ротацією; конфлікт інтересів осіб і груп, пов'язаних із виконанням проєктів.

За час своєї діяльності МВФ перетворився в універсальну організацію, досяг широкого визнання як головного наднаціонального органу регулювання міжнародних валютних відносин, авторитетного центра міжнародного кредитування, координатора міждержавних кредитних потоків і гаранта платоспроможності країн-позичальниць.

Література

1. Інформаційна довідка щодо співробітництва України з Світовим банком. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=294420&cat_id=48396.
2. Інформаційний портал Finance.ua. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/~2/0/all/2012/02/20/270034>
3. Рибальченко К. О. Удосконалення механізмів співпраці України із Світовим банком / К. О. Рибальченко // Економіка та підприємництво [Електронний ресурс]: зб. наук. праць молодих учених та аспірантів / ДВНЗ «Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана». — 2010. — Вип. 24. — С. 91—99.
4. Соболев Б. Україна у Світовому банку та Світовий Банк в Україні / Б. Соболев // Вісник НБУ. — 2014 — № 8. — С. 8—11.

Паливода О. М.

к.е.н., доцент,
Київський національний університет
технологій та дизайну, м. Київ

ОБГРУНТУВАННЯ ОПТИМАЛЬНОГО ТИПУ КЛАСТЕРНОЇ СТРУКТУРИ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Забезпечення конкурентоспроможності компаній в умовах поглиблення глобалізації економіки та динамічного впровадження нових технологій потребує від менеджерів пошуку гнучких організаційних форм. Світова практика показує, що в зазначених умовах, однією з найбільш адекватних організаційних структур є територіально-виробничий кластер, який дає можливість най-

кращим чином використовувати конкурентні переваги різних економічних агентів, які можуть спеціалізуватися на певних процесах у ланцюгу створення вартості. У зв'язку із зазначеним, зусилля менеджерів у багатьох компаніях та регіонах України було спрямовано на формування ефективних структур, зокрема кластерів. Проте, практика показує, що у багатьох випадках створення та особливо ефективне функціонування кластерів є надзвичайно проблематичним. Особливість такої ситуації для компаній України полягає у тому, що гальмування спостерігається навіть у ситуаціях, де наявні всі необхідні економічні умови. На наш погляд, отриманню економічних вигадів від кластерних мереж перешкоджають інституційні проблеми вітчизняної економічної системи, серед яких найвагомішою є низький рівень деперсоніфікованої та інституційної довіри між економічними суб'єктами.

Основи формування довірчих відносин лежать здебільшого за межами економічних відносин, передусім, у сферах культури, політики та права. Правові відносини, що регулюють господарську діяльність кластерів в Україні, сьогодні не є врегульованими, оскільки відсутній закон, який би регламентував їх діяльність. Поеднання цієї обставини з корупційною складовою господарських судів посилює несприятливість інституційного середовища до формування деперсоніфікованої економічної довіри. Динамічний розвиток кластерів не стане реальністю, доки не буде відновлена економічна довіра з більшим радіусом, ніж та що формується на особистих знайомствах. Деперсоніфікована довіра між двома незнайомими людьми, що є представниками одного суспільства залишається одним із найменш розвинених елементів соціальної та економічної взаємодії в Україні.

Світовий досвід розвитку кластерів показує, що економічна довіра між учасниками відіграє ключову роль, вона є важливою передумовою виникнення мережевої кооперації, однак, основи її формування та стабільності є неоднаковими в різних країнах. Наприклад, в європейських країнах деперсоніфікована та інституційна економічна довіра базується на правовій системі, в азійських країнах, зокрема в Індії, основою довіри в кластерах є сімейні та кровні зв'язки. На відміну від Індії, в Україні великі сім'ї з високим рівнем особистої довіри в силу демографічних факторів не відіграють значної ролі в економічних відносинах, а отже не можуть стати основою кластерів. Таким чином, форму-

вання кластерних мереж має базуватися на таких моделях, які б містили в собі механізми компенсації недостатності економічної довіри.

Враховуючи зазначені обмеження у вітчизняній економічній системі представляється найбільш оптимальним формування кластерних структур типу «hub-and-spoke» та «state anchored» [1]. Механізми довіри у таких моделях формуються через впливового економічного суб'єкта, яким є велике підприємство чи держава. Завдяки своєму стабільному становищу на ринку, авторитету у ділових колах, існуванню значних коопераційних зв'язків та механізмів впливу на велику кількість малих та середніх фірм такі підприємства здатні забезпечити необхідний рівень довіри до нової організаційної структури, а також достатній контроль та координацію діяльності. Лідерство великої компанії чи держави у кластері розглядається малими та середніми компаніями як своєрідна гарантія від можливого опортунізму недобросовісних партнерів.

Модель «state anchored» може використовуватися здебільшого в галузях, де діють великі компанії з державною власністю або де держава виступає основним замовником продукції (космічна галузь). Враховуючи, що у структурі суб'єктів підприємницької діяльності, підприємства з державною власністю складали у 2014 році лише близько 2%, вказана модель не може широко використовуватися в українській економіці. На наш погляд, акцент слід робити на створенні моделі типу «hub-and-spoke» [1]. Саме така будова, як показує досвід європейських кластерів є найбільш стійкою і забезпечує формування ефективних коопераційних зв'язків як по вертикалі, так і по горизонталі. Класичним прикладом такого типу є флорентійський шкіряний кластер, який налічує близько 800 учасників та 5000 працівників з ключовою компанією — Gussі. Вона відіграє роль організатора і координатора всієї діяльності, оскільки є головним замовником для значної кількості малих та середніх фірм, які завдяки кооперації з Gussі отримують можливість підвищення стандартів роботи та виходу на світовий ринок. Крім того, Gussі забезпечує дифузії зовнішніх знань та місцевого середовища завдяки групі спеціалістів з технологій виробництва шкіри, шкіряних виробів та аксесуарів. Кожний з них раз на два дні відвідує близько 6-8 фірм з метою контролю стандартів та обміну інформацією. Завдяки цьому відвідуванню та взаємній довірі між підприємствами нові

знання розповсюджуються у мережі досить швидко. Це дає учасникам кластеру швидко навчатися та обмінюватися вміннями [2]. Отже, домінування у кластері великої компанії підвищує стабільність кластерної мережі, а у випадках низької економічної довіри забезпечує певні гарантії на основі свого ринкового становища та репутації. При цьому слід зазначити, що в трансформаційній економіці, до якої відноситься й вітчизняна, здебільшого модель кластера «hub-and-spoke» має вертикальну орієнтацію, що також є своєрідним превентивним механізмом в умовах низької економічної довіри.

Література

1. *Markusen, A.* 1996. Sticky places in slippery space: a typology of industrial districts. *Economic Geography*, 72 (3): 293–313.

2. *Lombardi M., Randelli F.* 2012. The role of leading firms in the evolution of SMEs clusters: evidence from the leather products cluster in Florence. Working Paper Series. Dipartimento di Scienze Economiche, Università degli Studi di Firenze.

Панкратов О. М.,

к.т.н., доцент кафедри регіональної економіки і туризму
ДВНЗ «Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана, м. Київ

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОЗВ'ЯЗКУ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ І ОБОРОНОЗДАТНОСТІ КРАЇНИ

Останнім часом питання забезпечення безпеки країни стають все більш проблемними у зв'язку з поглибленням процесів глобалізації світової економіки та необхідністю вирішення виникаючих при цьому завдань не тільки в масштабах країни, а й на регіональному рівні. Регіоналізація суспільства, змінивши місце і роль останніх у всіх сферах життєдіяльності країни, зажадала перенесення центру ваги управління забезпеченням безпеки з державного на регіональний рівень. Актуальність дослідження цих питань визначається також і тим, що з включенням регіонів у воєнно-економічні процеси, в останні роки все частіше в працях багатьох вчених [1, 2] знаходить місце категорія «регіональ-